

8.32x35.55	1	עמוד 15	הארץ - כותרת	01/03/2018	62512268-2
עופר שפיר - משרד עורכי די - 17050					

פני הארץ
צפירי רינת

מבעד לעשן

ה לא כבר חנכה חברת חשמל מתקנים חדשים לצמצום זיהום אוויר בתחנת הכוח בחדרה. מדובר בפרויקט של מיליארדי שק"לים, המעיד על עוצמה טכנולוגית ועל ההשפעה הרבה שיש לכאורה למשרד להגנת הסביבה, שהצליח להביא לכך שתקציב בים כה גדולים יושקעו במניעת הזיהום.

אבל ההשפעה הזאת היא במידה רבה מצג שווא. היא בולטת במתקנים המנוהלים על ידי חברות גדולות שנמצאות על הכוונת ומעדיפות לא להסתכן, וקיימת גם בחלק מהאזורים העירוניים והכפריים שאוכלוסייתם מדורגת גבוה בסולם הסוציו-אקונומי. באזורים אחרים ההפקרות הסביבתית היא השליטה הכמעט בלעדית, והמשרד להגנת הסביבה וגופים אחרים המסייעים לו מצליחים רק לזנב בשוליה.

בעשרות רבות של מושבים וכפרים ערביים הפסולת הביתית והחקלאית אינה מטופלת כראוי; בשולי אזורים עירוניים נהפכו השטחים הפתוחים כבר מזמן לאתרי פסולת בניין; נהגי רכבי שטח משתוללים בחופים ובאתרי טבע; בנייה בלתי חוקית של מבני מסחר ותעשייה מכרסמת בעתודות השטחים הפתוחים. מחוזות ההפקר נמצאים לאורכה ולרוחבה של ישראל.

בגליל ניתן לראות עשן שריפת פסולת, ובחופי הכנרת והים התיכון הוקמו עשרות מבנים מסחריים בניגוד לחוק (אם כי יש לציין שבחופים נרשמה מגמת שיפור באכיפה). באזור כפר קא"ס נהפך שטח גדול לבליל של מפעלים ובתי עסק, שרבים מהם הוקמו ללא תכנון וכלי אישורים. לא רחוק משם, באזור קלנ"סוהו וטירה, יש מוקד של אתרי פסולת לא חוקיים, שהאשפה המושלכת בהם מועלית לעתים מזומנות באש, דבר שמסכן את בריאות התושבים.

דוגמה אחת ראויה לבחינה מקרוב, משום שרבים ממאפייניה הם מאפייני הכאוס הסביבתי-התכנוני השורר לעתים קרובות גם במקומות רבים אחרים בישראל. מדובר בכפר דהמש, הנמצא על שטחים שבתחום המועצה האזורית עמק לוד ובסמיכות לרמלה ולוד. כפר שהוא קרוב אל העין, אבל רחוק מהלב.

באזורים עירוניים וכפריים שאוכלוסייתם מבוססת, שורר בדרך כלל סדר וניקיון. אבל בשאר הארץ ההפקרות הסביבתית שולטת

בדהמש מתגוררים כ-800 תושבים ערבים, ועד היום מעמדו לא הוסדר. המדינה לא החליטה אם להפוך אותו ליישוב עצמאי בשטח המועצה האזורית, או לספח אותו ללוד. ללא מעמד מוסדר הוא לא יכול לקבל שירותים בסיסיים. התוצאה היא, שסביבת הכפר נהפכה לרצף של אתרי פסולת.

לפני ארבע שנים הגישו תושבי דהמש עתירה לבג"ץ נגד המדינה, בבקשה להסדיר את מעמדו של הכפר. עד היום טרם התקבלה הכרעה בעתירה, אבל לפני כחודש הגישה עיריית לוד לבג"ץ בקשה דחופה במסגרת העתירה, להוצאת צו ביניים שיורה למועצה האזורית עמק לוד לפנות את הפסולת הרבה שהצטברה בסביבת הכפר.

הבקשה הוגשה באמצעות עו"ד אמיר בירנבוים, ממשרד עורכי הדין עפר שפיר ושות'. את הסיבות לה ניתן לראות כש-מגיעים למבואות דהמש מכיוון רמלה, ובמיוחד לאחר שחוצים אותו ומתקדמים לכיוון אחת השכונות של לוד, ומושב ניר צבי הצמוד אליה.

בדרך המובילה לניר צבי יש ערימות ענק של פסולת מכל הסוגים. בסיוור במקום נראה עשן שחור וסמך מתאבך מריכוז פסולת, וריחות חזקים של חומרים כימיים נישאו באוויר, בסמוך לריכוז גדול של בתי מגורים. המראות בשטח מלמדים שמדובר בפסולת שנערמה במשך זמן רב. סביר להניח שהתושבים באזור מנסים לדלל את הכמויות, ולכן הם שורפים אותה מדי פעם. על פי עיריית לוד, הגיעו אליה תלונות רבות על זיהום כבד, צריבות בעיניים, סחרחורת, קשיי נשימה וריחות בלתי נסבלים.

בדיונים קודמים בעתירת תושבי דהמש טענה המועצה האזורית כי אין הצדקה לחייב אותה לתת שירותים מוניציפאליים למתחם שבו הוקמו בתים בניגוד לחוק, למעט שירותי רוחה וחינוך, וכן שאין זה מעשי לדרוש ממנה לספק תשתיות לשטח שלא הוסדר מבחינה תכנונית. המועצה טרם הגישה את תגובתה לבקשה הדחופה לצו על תנאי לסילוק הפסולת.

מנגד טוענת עיריית לוד, שאף כי מעמדו של הכפר דהמש לא הוסדר, כאשר מדובר בבריאות הציבור, על מועצה אזורית מוטלת החובה לטפל במפגעים הנוצרים בשטח הנמצא בתחומה, גם אם מקורם במתחם מגורים בלתי חוקי. באי כוח העירייה ציינו, שקבלת טענתה של המועצה האזורית ייצור מצב אבסורדי, שכן רובם המכריע של המפגעים והמטרדים הסביבתיים הוא תוצאה של פעילות בלתי חוקית.

ומה עושה הממשלה בינתיים? מתברר שהיא עדיין מתלבטת לגבי עתידו של הכפר, וטרם הגיעה להכרעה. אנשי המשרד להגנת הסביבה ערכו סיוור במקום והזהירו מההשלכות של הטיפול הכושל בפסולת, אבל היא ממשיכה בינתיים להיערם ולהישרף.